

Banatul Literar

REVISTĂ LUNARĂ

Director: Lucian Costin

CUPRINSUL:

Damian Izverniceanu †	„Banatul Literar“
Invierea lui Iisus	Lucian Costin
Din viața scriitorilor	Lucian Costin
Pastel de parc (poezie)	Mia Cerna
Sonet	Grigore Bugărin
Elegie	Eusebius Camilar
Galbănul Impăratului	Mia Cerna
Inviere (poezie)	Ion Miuța
Zădărnice (poezie)	Ioan Jivi Bănățeanu
Drumul morții	Al. Țințariu
Aduceri aminte (sonet)	V. Flueraș
Vine Crist	Silviu Lazăr
Folclor bănățean (cercetări)	Lucian Costin
Pagina începătorilor bănățeni (poezie)	V. B.
Privirea ta (poezie)	I. Chincea
Răzvrătire (poezie)	D. Psatta
Foileton (Instantanee din Arad)	Lucian Costin

Un exemplar : 10 lei

BANATUL LITERAR

Anul I, No. 8.

REVISTĂ LUNARĂ

București, Aprilie 1935

Director: Lucian Costin — Ad-ția și Redacția: L. Costin, Caransebeș

Administrația pantru Timișoara: Eugen Dascal Str. Mircea-Vodă, 7. Timișoara IV

Pentru toate celelalte regiuni: Lucian Costin, Caransebeș

Număr închinat scriitorului bănățean DAMIAN IZVERNICEANU

Damian Izverniceanu † (1883—1935)

O știre laconică în seara de 1 Aprilie m'a surprins, că scriitorul Damian Izverniceanu a trecut din rândurile celor vii după o scurtă boală. L-a secerat în plină maturitate. Figură viguroasă, impozantă. Dela Oravița la Jimbolia cu catedra și de aci în ultimii ani ai vieții sale la Lipova. Catedra de limba și literatura română a fost pentru el un altar al datoriei și al dragostei. Copios povestitor din tinerețe. De origină din Oltenia, deci un *bufan*. Numele de Izverniceanu își are în Izverna din munții Olteniei derivarea toponimică. În Ciclova Montană (Banat-Jud. Caraș), aproape de Oravița, s'a născut din părinți săraci, bufeni munciți și ahtiați după o soartă mai bună. Damian Izverniceanu era povestitorul calm, cu viziune clară asupra subiectelor sale. *Il pasiona mediul social al Bufenilor*. Pitorescul munților avea în Izverniceanu pe povestitorul *descriptiv* în cele mai fine nuanțe. Câmpia (stepa) o cutriera ca o albină vecinic după aromaticul har al liniștei și crepusculului în fund de zări. Intre acești tovarăși a evoluat talentul lui până la vârsta de 30 ani, când d. Nicolae Iorga a dat de el deschizându-i ospitalierele pagini ale „*Neamul Românesc Literar*”. De aci Izverniceanu trece în arena cea mare a *prozatorilor bănățeni*. Foarte puțin a editat, în schimb proza sa e în toate paginile de foileton ale ziarelor și în fruntea revistelor literare. Murmurul vieții, uraganul patimilor, tăcerea fericirii, enigmatul nădejdilor ca și *fermentul psihic* îl încercuiau pe autorul liniștit și contemplativ, pânăce nu le declanșea în ropotul spumos al verbului său de povestitor. Nepretențios în interiorizarea dinamică; fiecare subiect pare atât de liber, sprintar în acțiunea sa. Naturalața liliachie, eflorescența bulbilor de pasiuni, intimitățile psihice îl mână pe autor dela schița zglobie la nuvela matură, cu care „*Banatul Literar*” l-a prezintat în ultimul an al vieții sale tuturor cititorilor din largul țării.

După Mihail Gașpar, Alexandru Țintariu are Banatul o nouă durere în al treilea prozator, trecut dintre noi în noaptea sumbră a vecinicii.

„BANATUL LITERAR“

Invierea lui Iisus

„Și celor din morminte viață dăruindu-le“...

*Era o noapte adâncă,
 Ce adormise greu
 Intre ale munților catapitesme
 Pe muchile negrii de stâncă.
 Nu licărea nici Ierusalimul
 — În fund de zare era amorful punct —
 Din aripi fâlfâia doar cheruimul,
 Aripile aurii tăiau văzduhul
 De sus din ale tăcerilor fărăi
 Spre pământul adormit în negre draperii...
 Dar deodată cheruimul se opri...
 Pintre orbitoarele lumini un cap..., o mână...,
 Dintr'un mormânt în sus sări...
 Și capul se făcu un soare,
 Un soare ce pământul în lumină-l săruta
 Și orice fir de iarbă'n cale i se închina...

 Era cum numai la'nceput era,
 Când vecinicia cu viitorimea lung se îmbrățișa...

 Lung răsărit de soare...
 Ape gâlgâiau în văile argintii,
 Glas de serafimi pe'ntinse larguri tremura
 Din broabedele norilor aurii...
 Morții după lungul somn — soarele îl sărutau,
 Viii'n a lor brațe — 'n lung sărut cădeau —
 Și un Osana adânc
 Din gura însetată a pământului vuia...
 Era cum numai la'nceput era,
 Când întreg pământul din gura lui vuia
 Și celor din morminte noi vieți le dăruia...*

Lucian Costin

Din viața Scriitorilor

— Ceasuri literare —

Maieștrii folcloriști.

Cu Simeon Florea Marian.

Înalta siluetă, cu talia măsurată în reveranda curată, frumoasă și de un negru impozant. Pasul egal în măsura lui prin oraș ca și pe coridoarele liceului cu catalogul în mână.

De o vervă copioasă în discuții. Îl ascultam pe furis în dialogurile sale cu geograful meu Dr. Animpodist Dașchievici. Doi profesori cu renume, ce m'au ridicat la potențialul de astăzi al vieții mele, Simeon Fl. Marian pleca de obicei prin postul mare la sesiunea academiei române. Încă prin cl. II liceală știam de asta. Prin cl. III îi citisem multe din operele folclorice din bogata sa bibliografie. Și mă întrebam citind, de unde aceste comori!

Citeam și folclor în limba germană cu chin — cu vai, la începutul cunoștințelor mele în această limbă. În iarna anului 1903 mă chemase Marian la lucru, în locuința sa, pe mine și încă vr'o doi colegi din cl. IV. Cu mare sfială ne apropiaserăm de ușa locuinței. Pe masă un cordon de cartoane și hârtii răsfirate. Maiestrul ne așteptase la lucru cu o bonomie jovială, sinceră — scuturându-ne de brăulețe cam voinicește.

Ne așezarăm la masa de lucru. Fiecare aveam de copiat versuri din colecțiile populare. Toate cu adnotări. După două ceasuri de lucru ne-a întrebat, dacă ne place această gimnastică a mânei de scris. Voișii i-am răspuns, că venim oricând. Și am venit de vr'o 4—5 ori. De câteori plecam, buna Doamnă *Leontina*, soția maiestrului, ni umplea sânii cu mere și colăcei, care-i aducea Marian dela biserica Sf. Nicolaie (era exarch stamofor). Ce a mai fost din Ianuarie 1904 cu lucrările la profesorul S. Fl. Marian, nu mai știu, căci o boală de ochi îmi tăiase toate dorințele de a scrie și citi 4 luni, neadmițându-mi medicul liceului din Suceava de a cerceta cursurile un semestru din cauza unei boale infecțioase de ochi „Trachom“.

Mie mi-au rămas însă adânc încrispate cuvintele profesorului „*Vedeți așa se muncește!*“.

Scrierea exactă, catalogarea filelor, cartonarea în cartoane numerotate, gruparea acestora și așezarea în dulapuri — un lucru bine îndeplinit și supravegheat de el — toate mergeau strună. Ochii săi, adânciți în alte manuscrise, îi ridica cu întreg oborocul de sprâncene stufoase deasupra ochelarelor și ne măsura în clipe neobservate de alții pe fiecare individual la lucrul lui. Câte o glumă bună ne încuraja din nou. Prin mâinile sale treceau maldăre de manuscrise. Eu îl observam bine — și astăzi am și eu la mine 3 dulapuri pline cu atâtea colecții. Lecția bună a maestrului am urmat-o. Toată coordonarea materialului folcloristic, *toată pregătirea tehnică trebuie să fie preludiul adâncirii doctrinei*. Băiețaș de 13—14 primăveri pe atunci — munca grea, o jucărie a maestrului — toate au rămas ca niște siluete de penumbră adânc în sufletul discipolului, care i-a urmat calea.

Lucian Costin.

P a s t e l d e p a r c

A p r i l i e

Prin colțuri piramizi tăcute	S'au îmbătat în rond zambile
De sumbru brad încremenesc...	De-atâta soare de April...
Pe-alei, din policandre roșii,	Zâmbesc mereu în aiurare,
Castanii picurii-și sporesc...	Cu ochi albaștrii de copil...
Și'n paltimii cu trup de-argint	Iar răsul ierbii-i frenezie
Și frunze: stele de smarald,	Lalelele s'au rumenit
Ca rodii aurii stau sturzii	În căruciorul lui cel moale
Și-și cântă viersul blând și cald...	Plângând copil a adornit...

Pe banca albă guvernanta
 S'a'mpotmolit într'un roman...
 Din pieptu-i tânăr, câte-odată,
 Răzbate-un suspin avan...
 Și când la cotitura căii,
 O fetișcană și-un student
 S'au sărutat cu foc pe gură,
 Ea pleacă capul mai decent...

Lugoj BCU Cluj / Central University Library Cluj Mia Cerna

S o n e t

Din pisc de munte până'n larg de [pustă	Mi-s scumpi strămoșii, — sunt co-
Adun în mine rusticul și-l cânt	[moara mea
Cu fluierul, în pribegii de vânt,	Iubirea mea e fără de liman,
Cu Pogănicu'n valea lui îngustă...	Sicriul lor îl port în mine... așa
Adun în nări mirosul de pământ	Și inima mea: robot de ciocan —
Și în urechi țivlitul de lăcustă, —	Purtate de strămoși-mi an de an
Dau frâu simțirii mele, care nu stă	Dărâmă temnițele — tot ce poate ea —
Decât să-și place fruntea la mormânt...	Purtate de strămoșii... voi știți cât
	[an...

Lugoj

Grigore Bugărin

E L E G I E

*Eu voi muri cu fruntea rezimată
de-o cruce'negrită de pulbere
pe un țarm pustiu de apă turbure...*

*In ziua aceea Mama și Maria vor plânge
ca două sfinte din Biblie,
în asfințitul înmuiat în sânge...*

*In ziua aceeaia nimic nu se va schimba sub soare ;
nimic din splendorile cerului...
Numai clopotele vor bate în sat la noi
și două întristate vor plânge
la căpătâiul meu...*

II

*Să mă îngroape în țarina satului
Unde cântă vara sapele ;
Să mă îngroape'n țarina, spre care
cerul toamnei își revarsă apele...*

*Cândva, 'ntro primăvară, nepoții mei veni-vor
Să are ogoarele,
cu ochii aprinși de speranța belșugului :
Și oasele mele albe le vor scoate pe brazde
rupte de fierul albastru al plugului...*

*Ei vor crede că-s oase de câine ;
de-aceia le vor duce acasă, odată cu seara,
să facă dintr'insele săpun pentru rufe...*

*Degetele mâinilor mele
le vor pune în loc de cuie la lopețile jugului ;
cu fluierile picioarelor
vor curăța pământul negru
prins de fierul plugului...*

*Din țeasta mea vor bea apă la amiază
când se vor ospăta cu usturoi sub car ;
apoi, ca pe-un lucru netrebnic,
râzând o vor svârli peste hotar...*

*Inima mea,
prefăcută'n bulgăre de humă —
o vor svârli în sute de fărâme
s'alunge de pe brazde păsările,
cari vor culege bobi de grâu și râme...*

*... Nimic, nimic nu va fi nou sub soare,
și'n gliile de fierul rece sparte ;
nimeni nu va plânge la capătul ogorului,
căci Mama și Maria vor fi moarte...*

Galbănul Impăratului

(Continuare și sfârșit)

de Mia Cerna

Nu mult după întâmplarea aceasta lelea Teodora căzu greu bolnavă la pat. Întâi o scuturaseră niște afurisite de friguri, apoi o căldură mare o năpădi și la sfârșit o năuceală se cuibări statornic în capul ei și o lăncezeală îi stăruia mereu în vine...

Bieții copilași ar fi murit de foame, dacă mila vecinilor n'ar fi dus mălaiul la răniță, n'ar fi copt colăcei sub țest, n'ar fi gătit urzici cu lapte. Iar pe îmbolnăvită o întorceau în pat, o stâmpărau cu apă dela izvor, o descântau de bubă rea, și o afumau cu tămâie... Dar toate păreau înzadar!

Intr'o zi lelea Todora simți că trebuie să moară.

Chemă copilașii la pat, cari veniră, pipăind încet, cu palmuțele întinse. Când Todora îi văzu, cum veneau așa orbecăind spre ea, inima i se strânse de tot și abia mai putu îngâna:

— Codruț, Mioară, duceți galbănul lui Dumnezeu, să ne aju....

Și leșină, pe patul suferințelor...

Codruț luă galbănul cu mâna dreaptă, cu stânga prinse fetița și porni spre ușă. El știa unde e ușă, care stetea veșnic descuiată, ca oricine să poată intra la cei orbi. Fusese el de multe ori până acolo și o pipăise, dar până în tindă niciodată. Acum trebuia s'o facă, și să încumetă chiar să coboare și cele două trepte în ogradă, întinzând mereu piciorușul înainte, pentru a înconjura piedicile. Nu se temea deloc, căci el știa cum e în tindă și cum e în ogradă; căci maică-sa îi povestise multe de toate, seara, când Miorița dormea și era rândul lui să întrebe despre unele și altele.

— Unde mergem întrebă fetița, dacă văzu că nu se opriră la cuptor.

— Mergem să căutăm pe Dumnezeu, rosti copilul și înaintă cu bărbăție. Coborâșul celor două trepte fu mai greu; pe urmă călcară pe iarba moale a ogrăzii și Codruț știu numai decât că e iarbă.

— E verde, dar noi n'o putem vedea, suspină codruț și fetița suspină după el...

Portița o cunoscuro după scârțiiit; iar lavița dinaintea casei, după cuiul cel mare despre care vorbea maica lor. Dar niciodată nu li s'ar fi părut atât de lungă, ca pipăind'o ei aveau, cu mânuțele.

Aici se isprăvia însă lumea, despre care Codruț avea cunoștință. Atât mai putea doar scoate din mintea lui încordată, că dincolo de casa lor începe câmpul, iar la stânga satul; unde n'avea să găsească însă pe Dumnezeu, căci niciodată n'auzise așa ceva...

Păși deci cu hotărâre și încredere spre largul firii...

Deodată ceva moale și rece se urcă pe piciorul gol al băiatului. El se infioră din creștet până la tălpi, s'aplecă cu spaimă și pipăi o râmă.

— Cine ești tu? se svârcoli cu groază râma.

— Eu sunt Codruț, cu sora mea Mioara.

— Nu înțeleg nimic... făcu râma și se întinse, târându-se leneșă ceva mai departe.

— Sunt doi copii, urmă băiatul și am plecat să căutăm pe Dumnezeu...

— Așa? se liniști râma și lunecă în drumul ei.

— Tu nu știi unde-i? întrebă cu curaj sporit Codruț.

— Dumnezeu? se miră râma. E acolo, în fundul pământului, unde-i sucul cel bun, care ne nutrește...

— În fundul pământului? se îngrozi copilul. Acolo nu putem merge, numai când vom muri...

Pășiră deci înainte și iată că și fură în câmpia plină de romanițe și cimbru aromitor...

Dar abia își ridicară copii năsurile să soarbă miresmele, când și auziră ceva lângă ei. Era parcă cineva se învărtă sărind.

— Cine este aici? întrebă Codruț înimos; dar nimeni nu răspunse. O clipă se făcu tăcere chinuitoare...

— Nu-ți fie frică, urmă băiatul, nu-ți facem nimic... Vrem numai să te întrebăm ceva.

— Ce să vă spun? se auzi un chităit fricos și tremurat. Eu nu știu nimic...

— Să ne spuți unde-i Dumnezeu?

— Trebuie să fie acolo, unde iarba e mai dulce și varza mai grasă... îngână cu groază un iepuraș de câmp — și o sbughi repede și fără urmă.

— Iarba e aici zise pe gânduri Miorița. O simt moale sub tălpi. Dar unde-i varza.

— Prostuț'o, răspunse Codruț, e în grădină. Trebuie să ne întorcem înapoi. Cârniță deci cu multă băgare de seamă, ținându-se mereu de mână.

În clipa aceia ceva moale ca mătasea, amestecat cu colb ciudat, le sbură în obraz, cu bătăi falfăite, scurte și dese. Copii tresăriră...

— Cine ești tu? întrebă totuși Codruț, obișnuit acum cu întrebarea aceasta.

— Eu? Cine să fiu? Un fluture... fu răspunsul vesel și sglobiu.

— Și ce faci?

— Ha, ha, ha! Ce fac? Mă joc, mă joc... strigă din toată inima fluturile și se roti de câteva ori în jurul lor.

— Și unde te joci?

— În tot locul, unde mă duc aripile...

— Ascultă, fluturașule, atunci tu ne-ai putea spune unde-i Dumnezeu?

— Dumnezeu? Unde să fie, decât în aerul limpede, în razele calde, în florile cu miros dulce...

— Du-ne și pe noi acolo! se rugă Codruț. Trebuie să vorbim cu el!
Dar de galbăn nu pomeni nimic, ci 'l strângea tare în mâna dreaptă...

— Bine, hotărî fluturile. Uite, prindeți-mă unul de o aripă și celălalt de alta și eu vă trag înainte.

Dar abia făcu fluturile o încordare-două, și aripioarele lui slabe se și desprinseseră de trupușor și el căzu la pământ. Acolo svâcni des, până ce își dote sufletul. Copii rămaseseră cu aripioarele 'n mâini, aripioare albe și colbuite, cari nu se mai mișcau...

— A murit, se întristă băiatul, nu ne mai poate duce... Acum trebuie să căutăm pa altcineva, clătina el din cap...

Fetița se ghemui cu obrazul lângă brațul ocrotitor al frăținelui și porniră mai departe. Ochiul negri ai conducătorului erau ațintiți înainte și urechile ciuleau cu încordare.

— Lililii, lililii... auziră deodată ciripind undeva sus, deasupra lor.

— Stai, țipă băiatul. Coboară jos, că vrem să te întrebăm ceva!

Cântecul cobori în spirale vesele și melodia se desluși aproape de tot.

— Ce vreți să știți și cine sunteți, lililii, lililii...

— Suntem doi copii și vrem să mergem la Dumnezeu. Tu nu știi unde este?

— Cum să nu, cum să nu, lililii, ciripi cu convingere păsărica... Acolo sus e; acolo, unde aerul e ușor și răcoros și albastru, albastru, albastru... lililii, lililii, deși se topește inima de bucurie.

— Du-ne și pe noi acolo, se rugară copii.

— Bine... făcu păsărica. Apucați-mă fiecare de câte o aripă și lăsați că vă trag eu în sus...

Copii făcură cum le porunci pasărea. Dar de geaba se tot opintea mititica, nu-i putea ridica în slavă...

— Lut omenesc... ciripi ea cu dispreț și deslipindu-se de carnea degetelor svâcni în sus, cântând plină de fiorul libertății: lililii, lililii...

— Nu ne poate duce nimeni la Dumnezeu, suspinară copii și se lăsară la pământ cu desnădejde...

Soarele era acum sus și-i pripea cu raze fierbinți. Mirosul de cimbru și romaniță îi îmbăta... O moleșeală dulce îi învălui. Respirau tot mai rar, tot mai adânc... Ațipiră...

Deodată un vâjâit puternic îi trezi din somn. Sufla cineva vajnic în jurul lor și le pălmuia obrazul.

— Cine ești tu, întrebă speriat Codruț și dece ne bați pe obraz?

— Eu sunt vântul și nu vă bat, ci mă joc cu voi... Adică îmi bat joc de voi și de toți oamenii...

Copii nu 'l înțeleseseră. Dar Codruț își aduse aminte de ceva și 'l întrebă și pe el.

— Tu nu știi unde-i Dumnezeu? Dar de galbăn nu pomeni nimic, ci 'l strângea în palma dreaptă.

— Dumnezeu? Cred că e în tot locul, în lung și 'n lat, pe unde trec eu chiuind și șuerând... Dar dece nu întrebați norii, că ei locuesc și mai sus...

— Noi nu-i vedem, suspinară triști copii. Noi suntem orbi. Nici pe Dumneata nu te vedem...

— Pe mine nu mă vede nimeni... râse vagabondul cu fudulie... Nici acela care are cei mai buni ochi din lume... Atâta ar mai lipsi! Dar norii vi-i pot trimite eu, urmă el tot batjocoritor și o luă la goană.

Nu peste mult un durduiț scurt se auzi aproape, mai aproape și copii se cutremurară :

— Norii!! șoptiră ei... Și ce mânioși sunt...

— Da de unde, murmurară norii cu glas închis și răgușit. Așa-i vorba noastră... Că ne săturăm și noi să tot dormim și să ne legănăm pe cer... Atunci începem și noi a vorbi...

— Voi nu știți unde-i Dumnezeu? întrebare amândoi copii deodată, ca să auză mai repede răspunsul.

Dar de galbăn nu pomeniră nimic, numai Codruț îl strângea în mâna dreaptă.

— Ba da, ba da, știu unde-i Dumnezeu. Acolo sus în cer. Dar eu nu l-am văzut niciodată. Poate stelele, că ele locuiesc și mai sus decât noi...

Codruț se întristă adânc :

— Până acolo nu ne putem urca, că n'avem aripi, numai picioare.

— Atunci de ce nu mergeți la biserică, că acolo încă sunt stele de catapeteasmă. Și turnul bisericii, care ne este prieten bun, încă știe multe... Ba chiar ne spunea odată, că Dumnezeu coboară în fiecare Duminică în biserică, la altar, între răpizi, într'un pahar cu pâine și vin...

Un clopot își tremură în clipa aceia sonoritatea prin cuprins.

— Clopotul, clopotul, se bucurară copii. Hai să mergem la biserică!

Porniră, cu pași precauți ca întotdeauna. Și iată Codruț numai ce pipăi ceva, ce-i era cunoscut. Un cui mare și o scândură spartă.

— Mioară, asta-i lavița de dinaintea casei noastre. Eu am pipăit-o numai odată, dar n'am uitat-o!

— Da voi unde ați plecat? se miră o vecină, care tocmai ieșea din casă cu o cofă goală în mână.

— Mergem la biserică, să rugăm pe Dumnezeu să nu moară mama, lele Dumitro, răspunse Codruț, care o recunoscă după glas.

Dar de galbăn nu-i pomeni nimic, numai îl strângea în mâna dreaptă.

— O, voi, săracuților... făcu vecina și lăsă cofa pe laviță. Hai, că merg eu cu voi, puilor, că de unde să găsiți voi singuri sfânta biserică...

Când ajunseră în pragul sfântului lăcaș, vecina le șopi ceva. Și numai decât copii începură amândoi, cum îi învățase lelea Teodora :

— În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh...

— Amin! chițăi galbanul din dreapta lui Codruț, sfințit prin sfânta cruce ce și-o făcuse curatul copil orb, cu el în mână.

În tinda bisericii toate femeile se dădură la o parte, când intrară cei doi orbi. Părintele preot tocmai atunci se pregătea să iasă cu sfântul dar... Ușile altarului erau larg deschise; în biserică pluteau nori albi de tămâie...

Oamenii așteptau tăcuți și smeriți, să se ivească pătorul lor sufletesc, cu cu sfintele taine în mâini...

Vecina care aducea copii, îi purtă până dinaintea ușii din stânga a sfântului altar și-i făcu să se aștearnă la pământ. Și când ușa se deschise, și perețele se ivi cu sfântul potir la frunte, el putu pași cu harul divin peste copii prosternați și epitafilul lui lung le atinse spinările.

Taica popa pomeni întâiu pe Aur împărat cel bun, pe Doamna și Domnița; pe sfinții lui; pe episcopii cucernici și în urmă zise cu glas ridicat:

— Și pe voi pe toți, drept credincioșilor creștini, Domnul Dumnezeu nostru să vă pomenească întru împărăția Sa și celor doi robi ai Tăi, copiilor Codru și Mioara, dă-le bunule Dumnezeu vederea cea luminoasă, că Tu ești bun și Tu ești mare și a Ta este împărăția cerurilor și a pământului, acum și în vecii vecilor...

— Amin... răspunse întreg norodul, cu lacrimi în ochi și cu focul credinței în inimă...

Și iată că atunci se făcu minune dumnezeiască și când copii se ridicară de jos, ochii li se deschiseră și ei văzură, cum se zice la evanghelie. Nespuse și neînchîpuită le fu mirarea față de toate câte zăreau în preajma lor. Dar atât de mare și de arzătoare era pentru ei lumina, că duceau mereu mânuțele la ochi, acoperindu-și vederea plâpândă...

Atunci galbănul, care căzuse din dreapta lui Codru, se luă încetșor pe urma slujitorului Domnului și intră cu el în altar. Și suindu-se pe sfânta masă, se lipi, cu voia lui Dumnezeu, de sfântul potir... Și numai decât în locul chipului lui Aur împărat, se ivi, de o sută de ori mai frumos și mai strălucitor alt chip: chipul blând al lui Iisus, cu raze în jurul capului, cu zâmbetul dureros pe buzele amare... Și acolo rămase în veci pururea...

Iar copilașii fură purtați acasă de lelea Dumitra, care îi adusesese, căci ei nu cunoștea ulițele și nici măcar casa lor. Și fără margini fu mirarea tuturor, văzându-i cu ochii înșdrăveniți...

Acasă găsiră pe mama lor sculată, sănătoasă, cu ochii scăldați în lumina nespusei bucurii...

Și au trăit toți în fericire până la moartea lor, preamărind pe bunul Dumnezeu și aducându-și totdeauna aminte de galbănul împăratului.

S f â r ș i t

Mia Cerna

I n v i e r e

Divinul Christ vestește mângăerea
Prin sunetul de toacă'n zori de zi:
Bătrâni și tineri veseli vor porni
Cu toți să preamărească învierea.

Spre al nostru bine el se răstigni
Și răi-păgâni, în loc să-i deie mierea,
I-au dat oțet să-și irosească vrerea:
Dar a'nviat pe când nici nu muri!
Reșița

Ard lumânări de ceară — jertfă
[sfântă
Și cât de creștinește corul cântă:
„Pace sfântă'n cer și pace pe pământ.”

E totul mai vioiu, mai plin de
[viață
Cu-atât potop de soare ne răsfață
Divinul Christ ce'n suflet îmi e sfânt!
Ion Miuța

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Z ă d ă r n i c i e

Le-am adunat ca un smintit păstor
Să le feresc de negrele abise
Și le-am ținut ca pre o turmă'n-
[chise...
Și-am pus la ușa staului zăvor.

Cu cap plecat intrat-a dor cu dor,
Lăsând în prag comoara lor de vise,
Dar în priviri purtau mâhniri a-
[prinse,
Și ce duios a fost protestul lor!...
București

N'am ascultat la plânsul lor păgân,
Mi-am zis: să uit de tot... să uit de
[mine;
Nepăsător la glasul lor rămân!

Dar într'o noapte somnul dând ocol,
Am adormit gândindu-mă la tine...
Când m'am trezit găsit-am staul
[gol!...
Ioan Jivi Bănățeanu

Drumul morții

de Al. Țințariu

Când pe înserate Dochia se reîntoarce acasă dela o soră a ei, văzu pe Niță în mijlocul camerei șezând nemișcat pe scaun și privind înaintea sa, ca și când s'ar teme că vine cineva, de care se îngrozește.

Se uită mirată la el și nedumerită îl întrebă :

— Niță, ce faci tu, acolo ?

Niță și-a mișcat încet genele, apoi după o resgândire scurtă zise numai atât :

— Nimic, mamă . . .

Un fior de frică trecu prin inima Dochiei.

Vocea cu care Niță spuse două vorbe, nu era vocea lui obișnuită, ci una străină, aproape necunoscută, având ceva nefiresc în ea.

Cuprinsă de spaimă și de durere se apropie de Niță.

— Nu ești tu bolnav ?

— Nu sunt bolnav, mamă.

— Atunci de ce stai așa nemișcat pe scaunul acela ?

— Pentru că așa trebuie.

— Ce vorbe sunt acestea ?

— Ți-am spus adevărul, mamă.

— Niță, tu trebuie să fii bolnav, tu ai friguri. Vino să te culci.

— Dar nu mă pot mișca de pe scaun.

— Spun eu că tu ești bolnav . . . Unde e Ileana ?

Dochia pornește spre ușă. Atunci Niță strigă după mamă-sa :

— Rămâi aici, mamă. Ileana a plecat.

— Unde s'a dus ?

— Acasă, la părinți. A luat și copiii.

— Ce face ea acum acolo ?

— Eu am trimis-o ; eu i'am spus să se ducă.

— Tu ? De ce ?

— Ileana are gânduri rele cu mine. Vrea să mă otrăvească !

— Doamne, Niță, cum poți spune asemenea vorbe. Ce-ți mai trece prin minte.

— E așa cum spun, mamă.

— Vino să te culci.

— Ți-am spus că nu mă pot ridica de pe scaun . . .

În clipa aceea în cameră intră Lina, mama Ileanei. Ea spune neliniștită Dochiei :

— Ce se petrece aici ? Ileana a venit plângând la noi, cu copiii.

Spune că Niță a alungat-o.

— Niță, cuprins de groază, zice :

— Ileana vrea să mă otrăvească ! De aceea am alungat-o.

Cele două femei se privesc cu spaimă.

— E bolnav ; are friguri ; zice Dochia.

— De unde știi tu că Ileana vrea să te otrăvească ? Intrebă Lina pe Niță.

— Mi-a spus cineva...

— Cine ?

— Asta nu știu...

— Când ți-a spus ?

— Nici asta nu știu...

Urmă o tăcere scurtă.

— Doamne, îmi vine să cred, că e în puterea ielelor, zice Dochia, izbucnind în plâns și făcându-și semnul crucii.

Mâine dimineață să aducem dactorul ! Iși dete părerea Lina.

— Mie, nu-mi trebuie doctor ! Nu vreau să vină ! Eu sunt sănătos !

Dochia face patul.

— Tu trebuie să te culci, Niță.

— Dar nu mă pot ridica de pe scaun. Sunt amorțit, sunt ca înghețat.

— Iți ajutăm noi, eu și Lina.

— Să nu mă atingeți !... Să nu puneți mâna pe mine !...

Fața lui Niță era desfigurată de groază.

Cele două femei plâng.

Niță privește înaintea sa ; privirea lui e cercetătoare, e iscoditoare.

Afară s'a înoptat. Înainte de a pleca, Lina mai spuse Dochiei :

— O trimit pe Ileana cu copiii.

— Niță strigă îngrozit :

— Să nu vină Ileana ! Ea vrea să mă otrăvească și eu nu mă pot apăra pentru că sunt amorțit, sunt înghețat.

Rămasă singură, Dochia intrebă pe Niță :

— Spune-mi Niță poate că îți aduci acum aminte când și cine ți-a spus că Ileana ar vrea să te otrăvească ?

— Da, acum îmi aduc aminte. A fost în noaptea trecută. Nu știu bine, dacă a fost bărbat sau femeie. Am văzut ceva ca o arătare, ceva nedeslușit. A putut fi și bărbat și femeie. Imi aduc bine aminte de fiecare vorbă ce mi-a spus : „Bagă de seamă, Niță, Ileana îți poartă gând rău și dușmănos ; ea vrea să te otrăvească. Păzește-te de ea“. Am voit să întreb că de ce vrea Ileana să facă una ca asta cu mine, dar în clipa aceea mie mi-a pierit graiul și n'am mai putut spune nici o vorbă.

— Niță, tu ai visat. Să știi că ai visat.

— N'am visat, mamă. Știu bine că nu am dormit atunci, am fost treaz, am auzit și cum a bătut ceasul.

— Să nu te mai gândești la aceasta... Vino acum să te culci.

— Cum vrei să mă culc, mamă, când eu nu mă pot mișca de aici...

— Doar nu vrei să rămâi toată noaptea pe scaunul acela ?

— Trebuie să rămân.

Dochia iar izbucnește în plâns.

— Nu trebuie să plângi, mamă.

— Niță, de ce nu asculți tu de mine ?

— Te-aș asculta mamă, dar îmi ceri ceva ce nu pot să fac.

Du-te și te culcă

— Să te las, singur ?

— De ce să nu mă lași ? Nu poți să rămâi tot lângă mine. Cine știe câtă vreme o să stau eu așa, nemîșcat, pe scaunul acesta...

— Doamne, ce nenorocire o mai fi și asta ?

— Nu-i nici o nenorocire. Așa trebuie să fie. Vezi, dacă ușa e bine încuiată. Să nu vină Ileana, Nu vreau să mă otrăvească !

— Eu rămân cu tine. Nu te pot lăsa singur.

— Bine, rămâi, mamă. Dar să nu-mi mai spui să mă ridic de pe scaun, pentru că atunci mor... să știi că mor. Eu știu, că atunci mor..

Dochia își face semnul crucii și în gândul ei spune o rugăciune. Lacrimi fierbinți îi brăzdează obrajii.

Cum se făcu de ziuă, Lina a venit din nou.

— Niță, Ileana plânge ; plâng și copiii, Tică și Păunița. Niță tăcea.

— Ileana te așteaptă : ar fi venit și ea, dar n'a îndrăznit.

— Să nu vină ! Ea vrea să mă otrăvească !

Vreme îndelungată cele două femei l'au rugat pe Niță să se ducă și să aducă acasă pe Ileana și copiii, spunându-i că ea nu are nici o vină, că îl iubește și nici nu se gândește să-l otrăvească.

— Dacă eu mă scol de pe scaun, atunci mor !

Aceasta e numai o închipuire a ta...

— Eu știu că nu-i închipuire mamă...

— Încearcă numai, Niță, zic amândouă femeile.

— Bine, o să încerc... Dar după Ileana nu mă duc.

— De ce să nu te duci ? Trebuie să te duci.

— Niță, ca aiurit, se ridică de pe scaun, iese din casă și pornește prin curte spre poartă.

Dar la jumătatea drumului se oprește, clătînându-se, apoi fulgător se prăbușește la pământ, mort.

Al. Țințariu

Aduceri aminte

*In turla veche, scundă, trist clopotele bat,
la mântuire, lumea cea risipit'o cheamă;
in bura deasă-a iernei, lumina se distramă
și lapovița cade mai deasă peste sat.*

*Imi năvălesc 'nainte acele vremi, o, mamă,
când dela tine 'n plânset, rămas bun mi-am luat,
când cu Ioan deodată, la școală am plecat...
atunci ți-am furat chipul, ce tu-l țineai în ramă...*

*Iar astăzi lângă tine eu mă revăd; senin
privesc ca altădată, cu nostalgia 'n gând,
tu ești îmbătrânită... mă pomenesc plângând.*

*Biserică străveche, primește-al meu suspin,
și inima mea toată și gândul meu pribeag
și satul și câmpia — și tot ce-mi este drag...*

București

V. Flueraș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vine Crist

*S'a îmbrăcat pământul să-L primească'n haină nouă,
Țesută'n fald cu cer albastru și cu soare
Și ochii de argint lucesc în lacrima de rouă,
A zorilor cu svon divin de sărbătoare.*

*Ca fumul din cădelniți stărue — sus pe creste,
Ecou de toacă'n blânda șoaptă — a — primăverii, —
Utrenii sfinte'ngână'n pârg de floare merii,
Iar zări albastre spun în taină o poveste...*

Ce i-a întrupat mărirea ziua învierii.

Silviu Lazăr

Folclor bănăţean (cercetări)

— Ghicitorile —

XII. CORPUL, OMENESC.

*Am doi pari,
Pe pari o puțină,
Pe puțină un baston,
Pe baston o pădure.*

V. Vladucean, Damaşnea, Severin

Elemente deghezate bine alese și foarte caracteristice :

1. *Doi pari — picioarele.*
2. *Puțina — trupul.*
3. *Bastonul — capul.*
4. *Pădurea — părul capului.*

XIII. CROITORUL.

Cine face toate după măsură ?

N. Bajin, Obreja-Severin

XIV. DEGETELE.

a) *Ce ai la mâna dreaptă, când mergi pe drum ?*

(Cinci degete).

I. Gherban, Pădurani-Severin

b) Deasemenea ;

Ce ai la amândouă mâini, când mergi pe drum ?

(Zece degete).

N. Bistriian, Mărul-Severin

Nota distinctă la astfel de ghicitori e foarte distractivă : păcălitura.

c) Degetul cu inele.

Frigarea de carne și degetul de oțel ?

M. Drăgilă, Prilipeț-Severin

d) Varianta.

Frigarea de carne cu bucățele de oțel.

I. Gherban, Pădurani-Severin

e) Varianta.

Frigarea de carne cu bucățele de aur.

T. Jampan, Marga-Severin

Determinatele sunt viguroase, frigare, bucățelele.

XV. DINȚIL.

a) *Zăpadă albă sub streșină.*

M. Cristescu, Cuptoare-Severin

b) *Intr'o poiană pasc două herghelii de cai, albi.*

M. Cristescu, Cuptoare-Severin

Elemente, deghezate. *Zăpadă albă* (dinții) și *sub streșină* (sub buză).

Factor inductor e în a doua ghicitoare „Două herghelii de cai albi”,

care îl localizează esențialul, deși are o substituantă accesibilă „poiana“, gura.

c) *Am un grajd plini cu cai albi.*

I. Vior, Topleț-Severin

d) Variantă.

Intr'un grajdiiu stau înșirați o spuză de cai albi.

I. Herzel Topleți-Severin

e) Variantă.

Am un grajdiiu cu cai albi și numai unul roșu și cel roșu bate pe toți cei albi.

I. Popa, Damașnea-Severin

(Continuare în No. viitor)

Pagina începătorilor bănățeni

Toamnă

M'am oprit pe-o alee întârziat în mine
S'ascult cum flecăresc simțiri de altă dată,
Dar vorba lor fu tristă răvășind decline
Și eu am plâns alături pe-o filă desgropată.

M'am regăsit sihastru pe alea solitară,
Iar frunzele defuncte rămase epitafe —
Pe cripta vremii 'ntoarsă, goală, funerară
S'au scuturat în mine cu miros de vraf.

Caransebeș

V. B.

Privirea ta

*De câte ori cu-a ta privire,
Ce 'ntuneci minți, re'nvii trecutul —
Cu ai tăi ochi plini de iubire
Tu țeși superbă începutul. —*

*De câte ori imi amintesc
De cântul dulce de iubire,
Pe care nu-l mai întâlnesc —
S'a stins d'atâta amăgire. —*

*Zadarnic cat ca să mă 'ntind
Bălăiiul păr să ți-l mângâi
Căci azi în brațe mai cuprind
Doar — visul dragostei dîntâi!*

Reșița

I. Chincea

R ă z v r ă t i r e !

Era o vreme de desfrâu
 Și de dureri de ne'ndurat.
 Mocirla curgea râu !
 Sună atunci cuvântu-1 :
 — „Să mori Isuse pentru ei,
 Să suferi și să-i mântui,
 Pe toți acei ce sunt mișei !”
 Poruncii Te-ai plecat smerit,
 Din trup de om Te-ai zămislit,
 Și pentru robul doborât
 De patimi și femei,
 Te-ai coborât
 Și-ai suferit
 Prigoana-atâtor farisei !...
 Și-ai biruit
 Sămânța binelui sădind-o !
 Pe cruce grea Te-au răstignit
 Și iar ai biruit
 Scriptura împlinind-o,
 Căci în curând ai înviat
 Și'n ceruri, sus,
 De-a dreapta Celui fără de
 Te-ai înălțat !... [apus
 Da'n urmă ne-ai uitat !
 Iar cei rămași, Te-au îngro-
 In psalmi și prohodiri,
 Prin mucegaiul din zidiri
 Bisericești !... [pat

Și răul crește'n voia lui,
 Creștini cu suflete silhii,
 Aceleași vremuri de desfrâu,
 Același chin nemăsurat,
 Aceiași foame de răbdat,
 Mocirla iarăși curge râu !
 Și bestile'n orice zi
 Pe cruce de chinuri răstignesc
 Ațâți Hristoși nevinovați,
 Iar Tu nu'nvii, să te arăți
 Ca fulgerul
 Și să-i strivești
 Pe cei ce ne strivesc
 Sub pumnii mișelești !...
 Te'nvinuesc
 Hristoase-al mântuirii noastre,
 Eu, cel ce-atâta am răbdat
 Și te-osândesc
 Să pieri din gându-mi zbuciu-
 Căci chinul ce L-ai măcinat
 Sub răzvrătirea bolții-albastre
 Și'n fața miilor de oameni,
 Ca moștenire L-ai lăsat,
 Necugetat
 Și ne'ndurat,
 Celor mai drepti și buni din
 [oameni !

D. Psatta

FOILETON**INSTANTANEE DIN ARAD**

— Instantanee, impresii —

Sosirea în gară

După ultima pufăitură a minusculei mașini dela personalul atât de trudnic, peste valurile somnoroase ale Mureșului, mă văd în sfârșit în marea gară a Aradului. Prea mare pentru traficul atât de redus. Pași mărunți și grăbiți până la cel dintâiu autobuz, care așteaptă înfrigurat după 3—4 pasageri.

Și o scumpete grozavă la hoteluri și restaurante față de toate orașele Banatului și ale vechiului regat. Ei, Aradul e la spatele Timișorii. De asta mi s'au plâns Arădanii, că nu mai pot sufla...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La palatul cultural

Urcând sfios treptele somptuosului palat, am dat în sfârșit de cerberul cerberilor, Dr. Lazăr Nichi. Surprins de momente, m'a primit cu inerențele scuze. Vorbindu-i în felul meu de incognito cu câteva broșuri pe masă, modest infra — și suprapuse, m'a trezit d-sa cu un căscat lung... în realitatea crudă... că „noi nu avem bani nici pentru operele mai importante, dar pentru astea nici atât...”

Nu i-am putut răspunde amfitrionului în limba literară... decât că i-am aruncat la repezeală o simplă cartă de vizită S. S. R.

Verde-galbăn la față a schimbat imediat tonul d-l Nichi, pe care îl credeam mai circumspect și mai prudent...

Ei, așa e Aradul! Dacă nu te cunosc Arădanii, intri ca un prost... un chelner incognito ca mine. Bravo ție, cerberule Nichi!

In „restaurantul comunal și Dacia”

Am perindat bulevardul cel mare din centrul Aradului cu localurile pline de lume... lume multă, cu cifre și scobitori printre dinți. Și am trecut și prin defileurile scaunelor cu scăpărări de câteva fraze în dialecte și subdialecte germane din țara lui Hitler (călător „incognu”)... Numai cu chelnerii aveam ceva... și nici unul nu m'a putut înțelege... nici Șvabii reduși în limba germană. La „Restaurantul comunal” am dat de doi frați Caracioni, Buni frați cu o pleiadă de chelneri cam pistruți. Am cerut ziare ger-

mane și aci (în „incognu“) și spre surpriza mea am aflat, că numai maghiare și românești se află. Menuul e de 35 lei la prânz. Iei însă numai una de menu, socoteala iese tot cam 35! Cifre și afaceri în Arad!

La școlile secundare din Arad

Cu tovarășa mea, geanta plină de cărți, am luat-o razna prin atâtea stradele și străzi, până ce am ajuns la un vechiu prieten, *Ascaniu Crișan*, directorul elegantului liceu „M. Nicoară“. Dormea după o baie reconfortantă. L-am lăsat încă un ceas să doarmă și am luat-o spre *Titus Olariu*, directorul Școlii Normale. Puținele mele fraze de bun sosît și cam pentru ce scop... le-am reprimît cu o emfatică și majestoasă ținută de director. A crezut d-l Olariu, că sunt un voiajor cu mostre de dantele...

Când l-am trezit cu adresa „domnule coleg“... l-am trezit. Imediat am vizitat cu d-sa toată școala și am rămas mulțumit de întreaga administrație, afară de mijloacele metodice de învățământ, sacrele mijloace pentru cei 125 discipoli ai școlii. Și iar m'am reîntors la *Ascaniu Crișan*, care mă aștepta. Foarte elegant liceu, e ca întrun pension modern. Elevii vin ca albinele (500 la număr) în acest „odeum“ al științei. E cel mai important institut din întreg Aradul pe lângă somptuosul „Palat Cultural“ al d-lui *Nichi* și al *Arădanilor*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **Lucian Costin.**

C R O N I C A

Românii Secuizați.

Prea puțin cunoscută este problema Românilor secuizați din județele Odorheiu, Ciuc și Treiscaune. Vitregia trecutului regim unguresc a făcut ca acești fii ai neamului românesc să-și piardă limba, oficialitatea maghiară numindu-i Secui. Ei se declară însă și azi Români.

Despre această problemă națională, care este o pată dureroasă tocmai în centrul țării întregite, scrie săptămânal gazeta „Glas Românesc“, care apare, sub conducerea D-lui Octavian M. Dobrotă, f. director al Liceului „Ștefan Oct. Iosif“, în Odorheiu. Gazeta are o rubrică permanentă referitor la „Sate românești secuizate“. Cereți numai de probă dela redacția „Glas Românesc“ din Odorheiu, jud. Odorheiu. Abonamentul 100 lei la an.

Redacționale

*Manuscrisele să fie legibile și la timp trimise.
Reviste, ziare și broșuri de schimb se vor trimite redacției:*

Lucian Costin — Caransebeș

Administrative

Revista se susține numai din abonamente. Cei, cari au primit și nu au restituit No. 1 și No. 2 se consideră abonați.

Administrația îi roagă călduros pe toți abonații restanțieri, ca să lichideze abonamentul anticipativ, căci a susține o revistă numai din abonamente — e o regie foarte grea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Redacția și Administrația pentru București, Silviu Lazăr, publicist.

Calea Victoriei — Pasagiul Imobiliara, Scara C. Mezzanin, dreapta.

Administrator pentru Oradea :

Dimitrie Stoian, funcționar

Str. Astra, 34

Abonamente :

In țară : pentru particulari . . .	Lei 160
pentru instituții . . .	„ 250
In străinătate	„ 200